

اصطلاحات کلیدی در نظریه‌ی ادبی

مری کلیگز

مترجم: رضا رضائی

www.ketab.ir

سرشناسه	:	کلیگز، مری Klages, Mary
عنوان و نام پدیدآور	:	اصطلاحات کلیدی در نظریه‌ی ادبی / مری کلیگز؛ مترجم رضا رضائی.
مشخصات نشر	:	رفسنجان: دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۵۰ ص.
شابک	:	978-600-97462-3-1
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	عنوان اصلی: Key terms in literary theory, C2012.
موضوع	:	ادبیات -- واژه‌نامه‌ها
موضوع	:	Literature -- Dictionaries
موضوع	:	ادبیات -- واژه‌نامه‌ها
موضوع	:	Criticism-- Dictionaries
موضوع	:	ادبیات -- تاریخ و نقد -- عربی
موضوع	:	-- Theory, etc. -- History and Criticism Literature
شناسه افزوده	:	رضائی، رضا، ۱۳۶۲ - مترجم
شناسه افزوده	:	دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان
شناسه افزوده	:	Vali-E-Asr University of Rafsanjan
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۵/۴۴PN الف۱۶ ک۸/
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۹۰۱۹۰۰

انتشارات دانشگاه
ولی عصر رفسنجان

عنوان: اصطلاحات کلیدی در نظریه‌ی ادبی
نویسنده: مری کلیگز
مترجم: رضا رضائی
ناشر: دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۴۶۲-۳-۱
سال نشر: ۱۳۹۸
قیمت: ۳۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه‌ی مترجم	۱
مقدمه‌ی مؤلف: چرا این کتاب؟	۳
فصل اول: کارخان و مفاهیم کلیدی	۵
فصل دوم: اعلام السخا و تأثیرگذار در حوزه‌ی نظریه و نقد)	۹۹
فصل سوم: آثار مؤلف	۱۳۱
کتاب راهنمای مفید برای مبتدیان	۱۳۱
دیگر منابع مناسب برای مبتدیان	۱۳۴
گزیده‌ها	۱۳۵
کتاب‌های مناسب برای مبتدیان در مورد هر نظریه پرداز و نظریه	۱۳۶
نمایه‌ی اسامی	۱۳۹

مقدمه‌ی مترجم

کتاب پیش رو مشتمل است بر مجموعه‌ای از واژگان و مفاهیم که در نظریه و نقد ادبی جدید بسیار به کار می‌رود. نقد ادبی جدید یعنی نقدی که مبتنی بر نظریه است و نه علایق و سلاقی شخصی. نظریاتی چون نظریه‌ی روانکاوی، نظریه‌ی پسااستعماری، نظریه‌ی مارکسیستی، نظریه‌ی فرمالیستی، نظریه‌ی نوتاریخ‌گرایی، نظریه‌ی ساختارگرایی، نظریه‌ی پساساختارگرایی، نظریه‌ی فمینیستی، نظریه‌ی واسازی و نظریه‌ی پسامدرن در کنار دیگر نظریات مرتبط، نه تنها در شناخت بهتر و عمیق‌تر پدیده‌ی ادبیات و متون ادبی، بلکه در شناخت جامعه و روان انسان نیز به کار می‌رود، چه زبانی انسان نیز به نوبه‌ی خود یک متن قابل واکاوی است. در واقع، تحلیل‌گر نظریه‌بلد متون ادبی با تفسیر متن یا خواندن متن و تعمق در آن، به جنبه‌های زیرساختی آن که در ابتدا چندان مشهود نیست پی می‌برد و می‌تواند با تأسی به یافته‌هایش، خود، جامعه‌ی خود و جهان هستی پیرامونش را بهتر درک کند. اما تجهیز منتقد ادبی به نظریه، کاری چندان سهل و ساده نیست؛ منتقد باید ابتدا، بنیان‌های یک نظریه‌ی خاص را مطالعه و کاملاً درک کند و پس از آن به تحلیل متون بپردازد.

در راستای معرفی نظریه در سند ادبی، در سال‌های اخیر کارهایی صورت گرفته و حاصل خود را در نوشتارهای نقادانه‌ی ملهم از نظریه‌ی ادبی نشان داده‌است. اما به نظر می‌رسد که این حرکت در ابتدای راه قرار دارد و نقدهای شخصی مبهم، حب و بغض و برداشت‌های غیرعلمی مبتنی بر احساسات شخصی هنوز در جامعه جاری و ساری است. در چنین شرایطی، تبیین بنیان‌های نظری، پی‌ریزی گسترده‌ی نظریه و در نهایت، توانمندسازی منتقدان، می‌تواند نقد را پویاتر و کارسازتر کند. مترجم، کتاب پیش رو را دقیقاً در همین راستا و به انگیزه‌ی برآشت قدمی هرچند کوچک برای بهبود فضای نقد در جامعه انتخاب کرد. این کتاب از سه بخش تشکیل شده‌است. در بخش اول، واژگان و مفاهیم کلیدی در تقریباً تمام شاخه‌ها و رویکردهای نظریه و نقد ادبی آورده شده‌است. هر واژه یا مفهوم، بسته به گستردگی و اهمیت آن، در چند سطر تا چند صفحه با زبان ساده و قابل فهم و در عین حال علمی و به دور از ساده‌انگاری توضیح داده شده‌است. البته این کتاب ماهیت دانشنامه‌ای دارد و توضیحات خلاصه‌ای که در هر مدخل آورده شده‌است جای مطالعه و تحقیق جامع در مورد هر نظریه یا رویکرد را نمی‌گیرد. با این توصیف، می‌توان گفت که کتاب پیش رو بسیار برای کسانی مناسب است که می‌خواهند دریچه‌هایی را به نظریات مختلف پیش روی خود بگشایند. همچنین، کسانی که بطور حرفه‌ای در حوزه‌ی نقد ادبی کار می‌کنند می‌توانند برای یادآوری مباحث مختلف یا ورود به نظریات جدید، از این کتاب بسیار بهره ببرند. نیز علاقه‌مندان به مباحث نظریه و نقد می‌توانند این کتاب را باز کنند و از ابتدا تا انتها بخوانند و مطالب بسیاری

بیاموزند. بخش دوم کتاب به معرفی شخصیت‌های مهم و اثرگذار در حوزه‌ی نظریه و نقد اختصاص دارد. به این ترتیب که پس از آوردن نام هر شخصیت، فراخور اهمیت و دامنه‌ی اثرگذاری او، در چند کلمه تا چند صفحه به معرفی نظریات و سپس آثار مهم وی پرداخته شده‌است. بخش سوم به معرفی کتاب در حوزه‌ی نقد ادبی می‌پردازد. البته تا جایی که مترجم اطلاع دارد، غیر از یک مورد اکثر کتاب‌های معرفی شده به زبان فارسی ترجمه نشده‌اند و شاید از دسترس بسیاری از خوانندگان دور باشند؛ با این وجود، کتاب‌های معرفی شده شاید بتوانند به دانشجویان تحصیلات تکمیلی و همچنین اساتید برای یافتن مطالب مرتبط با پژوهش‌شان کمک کنند.

برای ترجمه‌ی این کتاب، روش ترجمه‌ی دقیق و وفادار به متن مبدأ انتخاب گردید، به این صورت که تلاش شد حتی مفهوم یک کلمه هم جا نیفتد. البته، جملات فارسی به روشی کاملاً قابل فهم نوشته شد. نقصانات دستوری و نگارشی زبان فارسی رعایت گردید. به عللی که در سطور قبل مطرح شد، بسیاری از واژگان و مفاهیم مطرح شده در این کتاب دارای معادل‌های مطرح و شناخته‌شده‌ای در زبان فارسی نیست یا معادل‌های موجود شفافیت لازم را ندارد. مثلاً واژه‌ی *bricolage* در جامعه‌ی عکاسی و گرافیک ایران با اسم «کولاز» شناخته می‌شود، اما در حوزه‌ی ادبیات چندان شناخته شده نیست و کاربرد واژه‌ی «کولاز» شاید چندان گویا نباشد. در اینجا برای نیل به یک اصطلاح رسا و گویا معادل «دم‌دستی‌سازی» ابداع گردید، که به اعتقاد مترجم هم با روح زبان فارسی سازگارتر است و هم معنای معینی آن را پیشاپیش بیان می‌کند. اقدام دیگری که برای فهم بهتر برخی از واژگان و پرهیز از ابهامی موضوعات انجام شد، استفاده از علائم سجاوندی‌ای چون فته، کسره، ضمه و علامت سکون است که در ترجمه و حتی نوشتار عادی فارسی بدون شک به فهم بهتر و کم‌ابهام‌تر متون کمک می‌کند. در مواردی محدود نیز توضیحاتی در کروشه برای فهم بهتر متن اضافه شد. همچنین، به سنت کثرت‌اسامی خاص در برخی از مدخل‌ها و جهت جلوگیری از تکرار پانویس لاتین اسامی، همین اسامی خاص در انتهای کتاب به صورت نمایه آورده شد. روش مرتب‌سازی هر سه بخش کتاب نیز بر اساس الفبای فارسی است. در آخر باید گفت کلمات و مفاهیمی در زبان فرانسوی وجود دارند که به سنت ترجمه‌پذیری شدید، عیناً به زبان انگلیسی وارد شده‌اند که برای نمونه می‌توان به واژه‌های *Méconnaissance* و *Différance* اشاره کرد. این وام‌گیری واژگانی شاید در زبان انگلیسی چندان دردرساز نباشد، اما فهم چنین واژگانی در زبان فارسی چندان آسان نیست. بنابراین تلاش شد که معادل‌های قابل فهم برای برخی ایجاد گردد و در برخی دیگر نیز از مفاهیم به تازگی ایجاد شده، استفاده شود. این مفاهیم مقاوم به ترجمه، برخی اوقات در نسخه‌ی زبان انگلیسی این کتاب به صورت مورب نوشته شده‌است که در فارسی نیز همین الگو رعایت شده تا خاص‌بودگی آنها مشخص گردد.